

ПОМОГАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

2. číslo

Budyšin, februar 1957

Lětnik 7

Hrono na měsac februar 1957

Kedźbujće a hladajće so lakomstwa! Luk. 12, 15

Čehodla naš Knjěz nas tu napominajo so lakomstwa hladac, najprjedy praji: Kedźbujće? Haj, hdyž něhdže steji „Kedźbuj!“ , jedna so wo strašnu wěc, snano wo smjertny strach! A lakomny je wosebje wohroženy:

1. Lakomny je wbohi. wjazany čłowjek, wotročk swojeje požadliwosće. Čim wjace ma, čim wjace chce měc. Chce wšo na so zhrabać.
2. Lakomny ma stwjerdnjenu wutrobu. Chce wšo schować sam za so a nima nič wyše za druhich.
3. Lakomny je njewěrjacy čłowjek, hačrunjež druhdy dže kemši, hdyž je na to zwučeny. Mały překupc bě prjedy pobožny křesćan. Potom derje zaslužowaše, bu liwki a chodžeše mjenje kemši. Přecel bělu papjeru na blido položiwi napisa tam słowo. „Móžeš to čitać?“ so woprašaja. „Haj wšak, tam steji słowo „Bóh!“ Přecel položi pjenjz na słowo. „Móžeš nětko hišće čitać?“ — „Wězo nic!“ — „Čehodla nic?“ — „Dokelž pjenjz na nim leži!“ — „Haj, přeco tak je, zo pjenjezy, hdyž je čłowjek na puću lakomstwa, Boha zakrywaju. Dokelž sy bohaty a sebi žadaš přeco wjace, njewidziš Boha a jeho wěc! Njechaš so wrócić wot wopačneho puća? Sy smjertnje wohroženy! Jedna so wo twoju wěčnosť!“
4. Lakomstwo je tohodla tak strašne, dokelž tón, kiž jo ma, to njewě. Móže so stać, zo někotry lakomny, někotry, kiž pjenjezy jara lubuje, tute rjadki čita, ale njepoznaje, zo jemu tute słowa wosebje plaća!

Tohodla wšitcy, kiž wy to čitaće,

Žiwjenje – serbskeho misijonara –

zwadowjeneho bratra Handrija Gustava Hetaša,

kotryž je 10. małego rožka 1918, pop. w 6 hodž. w Ochranowje wusnyl.

Po jeho samsnym napisanju swobodnje přeložił Wirth-Njeswačidlski.

Hdyž pak je so hrěch mócný sčinił, tam je hnada hišće móčniša.

Hdyž na kóncu swojeho žiwjenja něšto wo nim za swoje džěci napisu, potom to jenož činju, zo by so hnada Boža w Chrystusu Jezusu z nowym příkladom slawila. Clowska niskosć a Bože smilenje stej nitce, kotrejž so přez moje cyle žiwjenje čehnjetej; smilenje pak dobu.

14. žnjeńca 1831 narodžich so w Budyšinje. Mojej staršej, Mikławš Hetaš a Marja rodž. Mitowskec, běštaj wobaj katolskaj. Swojeho nana njejsym zeznał. Wón zemrě, jako běch 2 1/2 lět stary. Mać běše nutrnje pobožna žona, ale bjez kóždeje přepjatósće. Ju čescách a čescu džensa hišće wulce. Moja lubosć by dyrbjala hišće wjetša byc, ale wona škodowaše z tym, zo dyrbješe mać swojemu jeničkemu a tak njeměrnemu synej byc zdobom tež kruty nan. Woboje w jenej wosobje — to wadžeše lubosći.

Wona běše tajka prawa wudowa. Byrnjež bě hakle 30 lět stara, jako naš nan zemrě, wotpokaza tola kóžde poskićenje za znowawudace, zo by so polnje wěnować móhla wukublanju swojemu džěsci, mojeje sotry, kotraž běše 8 lět starša dyžli ja, a mni. To činješe ze slowom, z příkladom a z modlitwu. Pola njeje njejsym žaneje njeprawdy nadešoł, žaneho swarjenja, žaneje lžě, žaneho přisłodženja. Za swoju wutrobnu pobožnosť měješe so džakować swojemu wučerjej w nabožinjě, pozdžišemu ta-

kedźbujće a hladajće so lakomstwa a nahrabnosće. Přetož pjenježna lubosć, kaž tak rjenje w našej serbskej Bibliji steji (1. Tim. 6, 10), je korjeń wšitkeho zleho. La.

chantej Kućankej, a swojemu spowědnemu wótcej, seniorej Smoli. Wobaj „ewangelskaj“ katolikaj, kotraž wučestaj, zo so prawa nabožina njejewi we wobradach abo zwonknych naložkach, ale w pokutnej wutrobje. Swěrna modlerka běše, ale ženje so njemodleše różowc.

Ow, kak wjele mam so teje lubej maćeri džakować. Jejne modlitwy přewodžowachu mje na wšitkich mojich pućach, dołhož běše žiwa. Tola dyrbješe jejna wěra tež wšelke pruwowanja wobstać.

Lědma běše nan štwórc lěta pohrjebany, jako ja — hišće nic 3 lěta stary — z druhého poschoda z wokna dele padnych na hasu. Zo pak njebych zrazył na twjerde kamjenje, sčini Bóh, zo runje žona nimo džěše. Tej padnych do korba a sej jenož nohu zlamach.

Njedziwajcy wšeho swěrneho stražowanja mojeje maćerje, kotraž mje jenož zrědka na hasu pušći k druhim džěcom, wotući tola hrěch zahe we mni. Njerjac wusy hólc wobsedzerja našeho domu, a symjo padny w mojej wutrobje na plódnú rolu.

Z 11 1/2 lětami wužiwach přeni króć swjate Bože wotkazanje. Swěru přihtowach so na spowědanje z bojósću, zo móhł někajki hrěch při tym zabyć. Dokelž běch z ministrantu a služach seniorej Smoli při woltarju, dóstach Bože wotkazanje wot biskupa Kućanka. Swjata hróžba mje woběža. Kruće wěrjach, zo Jezus mi do wutroby přińdže. Tutón zacišć traješe pak jenož krótki čas. Husto běch sebi prał, zo bych móhł Bože wotkazanje zaso z tak zbóžnym začuwanjom wužiwać kaž přeni króć, ale tak to ženje wjace njebě. Buch dale a bóle njewobstajny. Mój lu-

by, pobožny knjz senior Smola a moja swěrna mać nještaj wjele radosće na mni dočakaloj. Dobře wotpohłady drje husto dosć mějach, ale dokonjeć je njemóžach.

Jako běch runje 12 lět stary, putnikowachu do Róžanta a ja džěch tež sobu. Moja mać mje přewodžowaše myslo při tym na dwanaćelětneho Jezusa w templu. Ale wona dyrbyeše něšto drugeho nazhonić. W mjerwjency zhubi tež wona swogeho hólca, a mjenješe, zo jeho w Božim domje zaso namaka. Tam pak jejny syn njebě. Tón bě z druhimi hólčatami pola cuzeho bura na jablučinje. Spominajo na to džensa hišće wobžaruju, zo sym tehdom swoju swěrnú so modlacu mać takle zrudził. Wona widžeše w tym zle znamjo za mój přichod. Měsacy dolho běše chutna a čicha, štož mje jara boleše, přetož mějach ju tola lubo a njeběch ju z wotpohladom zrudził.

Něšto pozdžišo dótorny so mje słowo „wěćnosć“. Nastrožich so toho tak jara, zo so mi wjace hrajkac nochcyše, samo jědz mi wjace njesłodžeše. Chcych měšnik być. najradšo mnich. Tole traješe cyły čas.

K tomu přińdze hišće třeće nazhonjenje. Hišće steji na kóncu Cyheloweje hasy stara bróžen tachantskeho kubla. Syn tamneho sosarja, mój šulski towarš, swjećeše swoje narodniny a ja běch z druhimi hólcami tam na kofeju. Po kofeju chowachmy so w bróžni. Ja zalězech na najwyšu hrjadu a skočich wot tam do naworštowaných snopow a při tym sunych so do škaloby mjez dwěmaj worštomaj a suwach so přeco dale a dale dele, doniž njeběch delka na dnu bróžnje. Spytach zaso horje zalěsc, ale podarmo! „Jow dyrbiš wumrěć!“ sej prajach, „a kak buduće twoja mać plakać.“ Tuž dopomnich so modlitwy ze swojeje modlerskeje knižki. Ta běše pječa tak sylna, zo kóždého, kiž so ju modleše, z kóždého nuzy wumóže. Ja so poklalknych a modlach so trójce cyle nutrnje. A hlej, moja modlitwa bě wuslyšana a to hnydom.

Kaž pozdžišo zhonich, dopomni so hospoza při šiću nadobo ze stroželemi na nas džěci a wuskoči wołajo: „Sće wšitcy hromadže? Njeje so žane njezbožo stało?“ Při tym so wukopa, zo tam ja njejsym. Runje běchu mnje hišće w bróžni widželi, ale nětk běch so zhubił. Tuž mje z wołanjom pytachu, do-

niž to skónčnje w swojej bliskosći njeslyšach, zo móžach jim wotmołwić. Na jich prašenje „Hdže?“ wopisach jim městnosć a wotročk mje ze žerdzu wučahny.

Spominam na tute podawki ze swogeho džěcatstwa, dokelž su we mni trajacy zacišć zawostajile. Zbožnika běch začuł — do wěćnosće běch pohladał — móc modlitwy běch nazhonił — swoju hłuboko zrudženu mać běch widžal, jako běch tak cyle hinaši dyžli dwanaćelětny Jezus. Dawno je mi to wučinjena wěc. zo běchu to wabjenja njebieskeho Wótca, zo bych k Jeho Synej přišoł. „Kotryž je nas powołał, prjedy dyžli bu swět založený!“ „Powołany po woli Wótca.“

Na mni wšak wo tutym Božim wabjenju ničo začuć njebě. Běch tón samy stary njedočink, zo mi luby knjz senior zrudženy praješe: „Hdyž so nihdže někajke lózystwo čini, ty sy zawěsće pódla!“ W mojim znutřkownym bě hišće mjenje spóznac. Běch poľny hrěcha.

Tak wšo dale wosta. Z 13½ lětami mje biskop firmowaše, a ja při tym w swojej wutrobje ničo njezačuwach. Na měšnistwo wjace njemyslach. Mój swak w Zhorjelcu narěca moju mać, zo by mi dała pola njeho kožucharstwo nawuknyć. Tam so mi derje njeńdzeše. Po ¾ lěta chcych woteńć. Ale hdže

nětko? Wupytach sej sam pjekarskeho mištra a prošach jeho, zo by mje za wučobnika přistajil. Wón chyše zo mnu najprjedy na ¼ lěta spytać a hdyž bě mać wučbnu daň zaplaćila, mje prawje do wučby wza. Jow so mi derje džěše. Nichtó mje njeswarješe, nichtó mje njebiješe, kaž pola mojeho swaka. Mějach so najěsc a nadžělac. Při tym hladaše mój mištr, byrnjež bě sam ewangelski, zo kóžde štwórc lěta k Božemu wotkazanju džěch.

Hač dotal běch přeco dobry katolik, ale hrěch we mni rosćeše, a druzy k tomu pomhachu. Rewolucijnej léce 1848 a 1849 tež mje do demokratiskeho hibanja storhnyštej. Błudne wučby Jana Rongi, Ulicha a Brettschneidera so tež pjekarskeho wučobneho dótornyču, a tón měješe tamnych za woprawdžite hwězdy. Njedziwajcy wšeho wotradžowanja mojeho mištra, kotryž na syna susoda pokaza. kotrehož běchu we Wienje na barikadach zatřělili, podach so 1849 na wandrowstwo. Moja mać praješe mi rozžohnujo: „Pjenjezy a kubla nimamy, ale za to njewomazane mjeno. Staraj so, zo je njewopancaš!“ To běše dobre słowo a je mje wuchowalo před zjawnym hrěchom a hańbu, kaž jejne swěrne modlitwy a Boža škitaca ruka. kotruž sym wjace króć jasnje nazhonił.

(Pokročowanje scěhuje)

Jan Chrysostomus

27. wulkeho rózka bě 1550 lět, zo Jan Chrysostomus zemrě

Něhdže w léce 347 narodzi so Jan Chrysostomus w Antiochiji w Syriskej. Jeho nan zahe jeho mać jemu zadžěwaše. Tak so sta z měšnikom a biskopom. Kejžor jeho powoła do Konstantinopla, do hłowneho města narańšeho romskeho kejžorstwa. Jow jeho sobu storhnychu do zwadow a zlóscow. Jeho česčachu a hidžachu kaž malo hdy drugeho člowjeka. Jeho wutroba pak slušeše chudym.

Chrysostomus rěka „złoty röt“. Tuto přimjeno jemu dachu dla njewšědneje mocy jeho předowanja.

Tri króć dyrbyeše Chrysostomus do wuhnanstwa. Jako dyrbyeše přeni króć do cuzby, praješe rozžohnujo so: Njeh zachadza mórjo; Chrystusa, našu skału, na kotrejž jědzemy, wšak njepowali. Njeh zachadžeja žolmy, Chrystu-

sowu lódz, w kotrejž jědzemy. wšak njepodnurja. Móhl so smjerće bojeć? Chrystus je moje žiwjenje! Wuhnanstwa? Zemja je Boža wšudžom.

Štož je Jan Chrysostomus swogemu časej prajil, dyrbjeli sej džensa swěru wopomnić. Sotře Olympiadže pisaše: Ničo, štož so čí stanje, smě čí cuze a njezdobne być. Sto mohlo čé nastrožec? Zo swoje kubla zhubiš? Wěm, zo maš je za próch a popjeł. Zo statok a domiznu zhubiš? Wěm, zo su čí tež najwjetše města puscina. Zo čí ze smjerću hroža? Wěm, zo sy so ze stajnym rozpominanjom hižom dawno na nju zwučila.

Chrysostomus wumrě 407 ducy po puću do třećeho wuhnanstwa — daloko wot swojeje domizny, wot swojeje wosady, jako jatý. Jeho poslednje słowa běchu:

Chwaleny budž Bóh za wšo!

Pravoslawná cyrkej w Bolharskej

Stož chce raz dobru cigaretku kurić, njech sej kupi jenu „Rilu“. Stož so z Bolharskeje wróci, je cy-le wěsće tež widzał Rilski klóštr.

Tajkich klóštrov je tam hišće wjace, ale Rilski je najwjetši a najslawniši. Kak rjenje tam je, su serbscy spisowaceljo w nowšim ča-su wopisali.

Zwony zrudnje klinčachu, jako do klóštra zastupich, přetož bratr Neofit běše wumrěl a jeho njesechu na pohrjebnišćo.

Kajke žiwjenje ma tajki mnich? Luther měješe w swojim času tróchu primitiwnu komorku. Snadž sće ju na wobrazach widželi. W 20. lěstotku je tajka komorka nowčasniša a přijomniša. Tež Bože služby su lěpje zarjadowane dyžli něhdy, — za wšě pady tak, zo móže mnich w nocy přez cylo spać. Kemši zwoni so w 7 hodž., w 9 hodž. a popołdnu w 5 hodž. Poprawom wšak so njezwoni, ale z drjewjanym klepakom so bije na wosebitu desku. Normalne lěto ma za mnicha wjele póstnych dnjow, hdyž njesmě žaneho mjaso a žaneho jejka jěsć. Ale lěto ma w prawoslawnjej cyrkwji tež wjele swjedženjow, hdyž dóstawa dobru jědž a za připitk škleńcu wina. Sym často z mnichami wobjedował a wječerjał a so přeswědčil, kak derje tam słodži.

Nimale položca mnichow su študowani, husto doć z wulkej wučenosću. Druhi džěl su lajikojo. Po swojich kmanosćach dóstawaja swoje funkcije.

W tajkim — kaž na přikład Rilskim — klóštrje, kotryž z boka leži, je drje wšo čicho a mniša drje hać do swětleho dnja drěmaju?

Ně, nawopak! Tam je wołanje a njeměr kaž na měščanskich wikach. Wšědnje tam přichadzeju někotre sta ludži. Z hromadami putnikuje bolharski lud do swojich klóštrov. Ze wšěch stron du ze swojim fararjom wosadni — podrožniski lud Boži! W klóštrje móžeš přenocować a trěbne wěcy sej nakupić a tež někotre dny tam wostać.

Stož su za katolski lud eksercicije, to je za prawoslawnu lud přebywanje w klóštrje, kotrehož srjedzišćo je cyrkej. Wona ma zwjetša swoje dźiwycinjace wobrazy swjaty-tych, před kotrymiž so lud kłoni a

klaka — a swoje dary woprjuje. Tudy steji pobožny na najswjećišim městnje. Mniša su we wysokej nahladnosći a česći.

Tajki klóštr je tež narodna swjatnica. Přetož za čas 500 lět trajaceho potlóčowanja přez Turkow běchu klóštry wuchowanišća narodnych tradicijow a swobodnych mysłow.

Wšudžom wuporjedžuja so klóštrskie twarjenja za štatne pjenjezy, byrnjež klóštry cyrkwji slušeja.

Wyše toho je tak někotry klóštr — kaž na přikład Rilski — zaměr pućowarjow. Na 3000 metrow wysoko so pozběhujaja wokolne horiska. To je krasna krajina kaž w Alpach. Na slóncu běše drje strašnje ćopło (w septembru), ale tola duješe rězaty wětr. Tam móžeš so wjeselić rjaneje Božeje přirody z wuběrnymi rozhladami.

Što by była bolharska prawoslawná cyrkej bjez klóštrov? Kaž čłowjek bjez wutroby, kaž króna bjez dejmantow!

Běchmy ze swědkami, kak móže hižom poměrnje krotke přebywanje w klóštrje — běše to w Batšowskim — čłowjeka přewobroćić.

Dwě študentce přebywašej w samsnym času tam na někotre dny. Zwopředka njerodžešej wo kemše a cyrkwju. Pomalym bušej wćipnej a dońdžešej do Božeho domu, hdyž klepalon zazwoni. Ale kak tam steješej w swjatnicy? Ruce na chribjeće, kaž byšej chcylej prajić: Što to naju stara?

Pozdžišo diskutowašej na pjeć hodžin zady na klóštrskim dworje z dwěmaj mnichomaj. A na poslednim dnju našeho přebywanja tam — ja to wšo sam wobkedžbowach -- džěšej do po zdaću prózdneje cyrkwje, kupištej sej swěčki, zaswěćištej je, poklaknyštej so před najslawnišom ikonom a modlešej so nutrnje. Wobej běšej přewinjonej! Bóh sam wě, kajke wojo-wanje běše w jeju duši trěbne, do-niž zaso dróhu k swojemu Wumož-nikej njenamakašej.

Tajke wěcy njesu porědko. Tudy na zemi stawaju so dźiwy Bože, kotry dźiw je najwjetši, chiba tón, zo hižom zhubjena duša so zaso demoj namaka do stajnje woćinje-neju rukow swjateje cyrkwje?

Njeby to było krasnje, hdy bychmy w našej ewangelskej cyrkwji tež měli tajke wosebje swjate městna?

N.

Spominanje na zašle lěto 1956

Zašle lěto běše jubilejne lěto za misijonstwo. Běše tola před 250 lětami němski misijonar z Lužicy Partholomäus Ziegenbalg z Połčnicy započal z připowědanjom Ewangelija w Indiskej. Tuž drje

njeje ani jeničkeje ewangelskeje wosady w Němskej, hdžež so njeje na tutón wažny podawk spominało.

Tež naš loňši rjany cyrkwinski dzeń w Delnim Wujězdze běše

Boži dom w Ptaćecach

tohodla pod mysl zwonkowego misijonstva stajeny. Farar Mosig-Drježdžanski jako naš luby hósć přédowaše na němskich kemšach a porěća tež popoldnju na zhromadžiznje wo Ziegenbalgu. Wosebje pak nas zajimowaše zhonić, kak su mnozy Serbja so ze swojich čichich wjeskow do dalokeho swěta na puć podali, zo bychu w swěće zbóžnu powěsć wo našim Wumožniku rozšěrjeli. Z džensnišim číslom chcemy Wam dale rozprawjeć wo nazhonjenjach našich pobožnych Serbow w službje našeho Knjeza Jezusa.

Rady wšak docyła na cyrkwinški dzeń w Delnim Wujězdze myslimy. Njeběchmy tam zaso tak prawje kaž bratřa a sotry hromadže? Ja njebych chcył žadyn našich cyrkwinskih dnjow skomdźić!

My Serbja pak spominachmy loni přédewšém na Michala Frencla, kotryž před 250 lětami zemrě. W swojim „Pomhaj Bóh“ drje na njeho njejsmy zabyli, ale kak je bylo w našich powšadach? Snano by dyrbała serbska superintendentura postajić za naše wosady

wopominansku njedzelu, zo bychu wšitcy naši wosadni něšto zhonili wo zaslužbje Michala Frencla, duchowneho w Budestecach.

W zašlym léće su tři lubi pobožni, nam wšém znači Serbja z tuteje časnosće wotešli: 15. 2. zemrě naš luby Arnošt Bart z Brězynki, 7. junija pochowachmy bratra fararja Wicežka-Wóšličanskeho a 11. junija bratra fararja Korlu Wyrgača-Nosačanskeho. Zaso dvě wosadže wjace, kotrež nimatej dale serbskeho předarja!

Kaž z připóslanych wosadnych rozprawow spóznowamy, je naše cyrkwinske žiwjenje trochu na swojim schodženku wostało, štož nastupa ličbu spowědných a wunošk našich zběrkow a darow. Z džakom chcemy tež naspomnić swěru našich pačerskich džěci a jich staršich. Njedziwajcy wšeho wabjenja, je so tola jenož tu a tam jene džěco dalo w młodžinskej swjěbje wuswjejić.

Bóh daj nam dobre nowe léto, zo bychmy rostli w hnadže a pónaču našeho Knjeza Jezom Chrysta.

W.

W Českoslowakskej zaso Bože služby w němskej rěči

W wšelakich městach so zaso porjadnje w němskej rěči přéduje. Zncwazaložena němska wosada w Jachymowje (Joachimthal) swjěčeše njedawno jubilej, na kotrymž synodny rada dr. Hajek-Praski česce a němsce přédowaše.

ENO

Wopyt z Tibeta

Farar Eliyah Thsetan, duchowny jeničkeje křesćianskeje wosady w polnocy Himalaje, kotraž je plód misijonarskeho prócowanja Ochranowskeje (Herrnhut) Jednoty. Tibetski křesćianski dušowpastyr pochadza z nahladneho zemjanstwa swojeho kraja. Najprjedy běše horliwy wuznawar budizma. Ale po pilnym čitanju w Bibliji wobroći so a da so wukřěić. Njedziwajcy wšech křiwow, kotrež wot swojeje socialneje woršty nazhoni, je Ochranowskej wosadže swěrný wostał. Loni jeho jendžel-ski biskop za duchowneho wuswjeji.

ENO

Přichodne serbske kemše w Drježdžanach budu njedzelu Okuli, 24. nalětnika 1957, popołdnu 15.30 hodž., w cyrkwi swj. Marka (Merkuskirche Dresden-Pieschen). Přédować budže farar Paler-Husčanski. Prošu, napišće to hnydom swojim znatym do Drježdžan.

Njeswaćidlo. W Njeswaćidle su kóždu přenju a třecu njedzelu w měsacu 8.30 hodž. němske kemše a w 10 hodž. serbske kemše; kóždu druhu a štwórtu njedzelu w měsacu pak su najprjedy serbske kemše we 8.30 hodž. a němske kemše su druhe, w 10 hodž. Na přních kemšach je kóždu njedzelu swjate Bože wotkazanje.

Prof. D. Dr. Albert Schweitzer móžeše w Africe swoje 82. narodniny swjećić. A. Schweitzer, farski syn, studowaše najprjedy

teologiju a bě za fararja w Strašburku. Wón rozsudži so, nowy študium započec a to medicinski. Dostudowawši druhi raz džěše za lékarja do Afriki, zo by tam so wěnował čornucham. Albert Schweitzer je lékar, wuznamny teologa, filozof, wuběrný hrajer na piščelach a wosebity znajer Bachowej hudžby.

Ewangelski přédarski seminar w Madridže (Spaniska) je přeco hišće zawrjeny. Spaniscy ewangelscy teologjo budu dyrbeć tohodla přichodnje w Němskej studować.

D. Marcin Niemöller swjěčeše 14. wulkeho rózka swoje 65. narodniny.

Bozi dom w Čornym Cholmcu